

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова

Факультет економіки моря

(повна назва підрозділу)

Кафедра економіки та організації виробництва

(повна назва кафедри)

Код РНПД
073440

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ
RATIONALE OF ECONOMIC DECISIONS AND RISK ASSESSMENT

рівень вищої освіти _____ перший бакалаврський _____
перший (бакалаврський) / другий (магістерський)

тип дисципліни _____ обов'язкова _____
обов'язкова-вибіркова

мова(и) викладання _____ українська _____
українська-англійська

Робоча програма навчальної дисципліни ОБҐРУНТУВАННЯ
ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ

(зазначається повна назва навчальної дисципліни)

є однією із складових комплексної підготовки фахівців галузі(ей) знань
05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр і назва)

спеціальності(ей) 051 Економіка

(шифр і назва)

освітня програма(ми) Економіка підприємства

(зазначається повна назва освітніх програм)

«20» 12 2020 року. – 18 с.

Розробник(и): Єфімова Г. В., д.е.н., професор НУК, зав. кафедри економічної політики та безпеки.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ» узгоджено з гарантом освітньої програми «Економіка підприємства»

Гарант освітньої програми Корнієнко О. П., к.е.н., доцент

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ» розглянуто на засіданні кафедри економіки та організації виробництва

Протокол № 5 від «24» 12 2020 р.

Завідувач кафедри к.е.н., проф. Гурченков О. П.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ» розглянуто Методичною радою факультету економіки моря

Протокол № 5 від «05» 01 2021 р.

Голова д.е.н., проф. Парсяк В. Н.

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу к.т.н., проф. НУК Лабарткава А. В.

Робоча програма навчальної дисципліни «ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ» затверджено Науково-методичною радою НУК

Протокол № 1 від «26» 01 2021 р.

Голова НМР НУК проф. Трушляков Є. І.

© НУК, 2020

© Єфімова Г. В., 2020

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1. Опис навчальної дисципліни.....	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни.....	6
3. Передумови для вивчення дисципліни	6
4. Очікувані результати навчання.....	6
5. Програма навчальної дисципліни.....	7
6. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування.....	11
7. Форми поточного та підсумкового контролю	12
8. Критерії оцінювання результатів навчання	13
9. Засоби навчання.....	13
10. Рекомендовані джерела інформації.....	14

ВСТУП

Анотація

Метою дисципліни є надання студентам професійних знань про технологію прийняття рішень, основи сучасної економічної ризикології. На основі набутої систематизованої інформації формується комплексна система знань і практичних навичок щодо обґрунтування господарських рішень із різним ступенем невизначеності та ризику, формування нового економічного мислення майбутніх фахівців, що впливає з вимог законодавчих та нормативних актів України.

Курс спрямований на формування у студентів компетентностей в області усвідомлення того, що економічні процеси зазнають впливу некерованих чинників та відбуваються в умовах невизначеності, конфліктності, принципової неможливості здійснення точних економічних прогнозів, необхідних для прийняття економічних рішень; засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів щодо аналізу ризиків та управління ними; оволодіння навичками самостійно здійснювати аналіз, ідентифікацію й оцінку ризику, використовуючи комп'ютерну техніку та програмно-математичні комплекси.

Ключові слова: господарське рішення, альтернатива, критерій, економічна ефективність, результативність, ризик, невизначеність, аналіз сценаріїв, чутливість.

Abstract

The purpose of the discipline is to provide students with professional knowledge about decision-making technology, the basics of modern economic risk. On the basis of the acquired systematized information the complex system of knowledge and practical skills on substantiation of economic decisions with various degree of uncertainty and risk, formation of new economic thinking of future experts following from requirements of legislative and regulatory acts of Ukraine is formed.

The course is aimed at forming students' competencies in the field of awareness that economic processes are affected by uncontrolled factors and occur in conditions of uncertainty, conflict, the fundamental impossibility of making accurate economic forecasts necessary for economic decision-making; mastering the basic principles of substantiation of different types of business decisions, methodological approaches to risk analysis and management; mastering the skills to independently analyze, identify and assess risk using computer technology and software and mathematical systems.

Key words: economic decision, alternative, criterion, cost-effectiveness, efficiency, risk, uncertainty, scenario analysis, sensitivity.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Обов'язкова	
Модулів – 1		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		3-й	3-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету: http://www.nuos.edu.ua/students/osvita/1989/	Спеціальність <u>051 Економіка</u> (код та найменування) Освітня програма <u>Економіка підприємства</u> (найменування)	Семестр	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____. (назва)		6-й	6-й
		Лекцій	
		45 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
Загальна кількість годин <u>150</u>		45 год.	10 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних: 6-й сем – 6 год. самостійної роботи: 6-й сем – 4 год.	Освітній рівень: перший(бакалаврський)	Самостійна робота	
		60 год.	130 год.
		Вид контролю: екзамен	
		Форма контролю: комбінована	

2. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ ТА ОЦІНКА РИЗИКІВ» є формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми таких компетентностей:

- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати;
- здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію;
- здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення;
- здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовами для вивчення дисципліни є: мікроекономіка, економіка підприємства

(за винятком навчальних дисциплін I курсу I семестру)

4. Очікувані результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання:

- застосовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування пропозицій та прийняття управлінських рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади);
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання соціально-економічних даних, збирати та аналізувати необхідну інформацію, розраховувати економічні та соціальні показники;
- вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Господарські рішення у різних сферах підприємницької діяльності

Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень

Поняття господарських рішень та їхні ознаки. Сутність господарських рішень. Класифікація господарських рішень. Вимоги до господарських рішень та умови їх досягнення.

Способи формалізації та реалізації господарських рішень. Визначення оптимальних форм подання та реалізації господарських рішень.

Якість та ефективність господарських рішень. Основні параметри та показники якісного рішення. Умови забезпечення якості господарського рішення. Види ефективності господарських рішень. Умови та перешкоди прийняття ефективного рішення. Принципи оцінювання ефективності господарських рішень.

[1] стор. 17-35, [2] стор. 5-22

Тема 2. Особливості прийняття рішень господарської діяльності

Необхідність прийняття господарських рішень. Процес прийняття рішень та його елементи. Етапи та процедури процесу прийняття рішень. Стилi прийняття рішень. Основні способи прийняття рішень.

Корисні структурні схеми для прийняття рішень. Методи, що використовуються для формалізації моделей прийняття господарських рішень.

Характер прийняття господарських рішень. Класична, поведінкова та ірраціональна моделі прийняття рішень. Основні чинники, що впливають на прийняття рішення. Умови прийняття господарських рішень залежно від ступеня визначеності інформації. Ранжирування умов прийняття рішень. Контроль за процесом виконання господарських рішень. Характеристика видів контролю.

Закони й закономірності, що впливають на прийняття рішень. Загальні закони управління людиною. Закон інерційності людських систем. Закони зв'язку з зовнішнім середовищем. Соціально-психологічні та біопсихічні закони.

[1] стор. 41-75, [2] стор. 22-44

Тема 3. Методичні основи розробки та обґрунтування господарських рішень

Методи розроблення господарських рішень. Аналітичні, статистичні та математичні методи. Експертні методи та межі їх застосування. Види експертних оцінок. Сутність евристичного програмування та його різновиди. Евристичні методи групової та індивідуальної роботи. Ділові й організаційно-діяльнісні ігри. Метод сценаріїв. Сутність і види методу «дерево цілей».

Обґрунтування господарських рішень. Методичні основи обґрунтування господарських рішень. Підходи до обґрунтування й вибору господарських рішень. Комплексний підхід до обґрунтування господарських рішень.

Прогнозування та аналіз господарських рішень. Основні завдання прогнозування. Головні принципи прогнозування господарських рішень. Сутність та принципи аналізу господарських рішень. Методи аналізу господарських рішень та їхній інструментарій. Сфери застосування методів та інструментів прийняття господарських рішень.

[1] стор. 76-94, [2] стор. 44-67

Змістовий модуль 2. Ризик та невизначеність в обґрунтуванні господарських рішень

Тема 4. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності

Особливості функціонування підприємств за умов невизначеності. Сутність невизначеності та основні причини її появи. Видова класифікація невизначеності. Урахування чинника невизначеності в управлінні підприємством і засоби її зниження.

Критерії (правила) обґрунтування господарських рішень в умовах невизначеності та їхня характеристика. Матриця прибутків і матриця витрат, особливості їхньої побудови. Правило максимін (критерій Вальда). Правило максимакс. Правило мінімакс (критерій Севіджа). Правило Гурвіца.

Поняття корисності. Функція корисності. Аксиоми раціональної поведінки. Лотерея, її детермінований еквівалент, премія за ризик та страхова сума. Умови схильності, несхильності, байдужості до ризику. Приклади функцій корисності. Методика побудови функції корисності.

[1] стор. 146-162, [2] стор. 67-84

Тема 5. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень

Ризик у діяльності суб'єкта господарювання. Сутнісна характеристика ризику. Ризик як економічна категорія. Ризик і невизначеність. Основні риси підприємницького ризику. Чинники впливу на ступінь ризику. Функції ризику в підприємницькій діяльності.

Характеристика підприємницьких ризиків за сферою їхнього походження та ступенем впливу на результати діяльності підприємств.

Критерії прийняття рішень за умов ризику. Прийняття господарських рішень у конфліктних ситуаціях. Система понять теорії ігор. Стратегії прийняття рішень. Чиста та змішана стратегії.

[1] стор. 207-257, [2] стор. 84-121

Тема 6. Обґрунтування інвестиційних та фінансових рішень

Критерії обґрунтування рішень під час прийняття (вибору) інвестиційного проекту з урахуванням ризику. Врахування ризику при обґрунтуванні ставки дисконтування. Коефіцієнт систематичного ризику. Опціональний критерій прийняття рішень. Систематичний ризик і очікувана дохідність компанії. Методи оцінки ризиків інвестиційних проектів.

Сутність фінансових рішень. Портфелі Г. Марковіца і Р. Гобіна. Теорія оптимального портфеля. Формування оптимального портфеля з обмеженої кількості цінних паперів. Диверсифікація.

[1] стор. 312-345, [2] стор. 121-140

Тема 7. Оцінювання підприємницьких ризиків

Якісний аналіз ризиків підприємницької діяльності. Зони ризику. Джерела ризиків.

Ступінь ризику. Система показників абсолютного та відносного вимірювання ризику. Крива ризику та процес її побудови.

Методи кількісного оцінювання ризиків. Переваги й недоліки основних методів кількісного оцінювання підприємницьких ризиків. Методи оцінювання

ризикованості інвестиційних проектів. Переваги й недоліки методів кількісного оцінювання ризику інвестиційних проектів. Аналіз варіабельності прибутку.

[1] стор. 346-391, [2] стор. 140-169

Тема 8. Основи ризик-менеджменту

Система управління ризиками підприємницької діяльності. Функції керованої та керуючої підсистем управління ризиками. Відділ з управління підприємницькими ризиками. Процес управління ризиками господарської діяльності на підприємстві та характеристика його етапів. Стратегія і тактика ризик-менеджменту. Система правил для прийняття рішень в умовах невизначеності.

Процедури управління ризиками. Напрями та методи впливу на ступінь ризику. Класифікація методів зниження ступеня ризику.

[1] стор. 393-426, [2] стор. 169-191

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лек	пр	лаб	с.р.		лек	пр	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 1. Господарські рішення у різних сферах підприємницької діяльності										
Тема 1. Сутнісна характеристика господарських рішень	25	6	6	-	13	25	1	1	-	23
Тема 2. Особливості прийняття рішень господарської діяльності	25	8	8	-	9	25	2	2	-	21
Тема 3. Методичні основи розробки та обґрунтування господарських рішень	25	6	6	-	13	25	1	1	-	23
<i>Разом за змістовим модулем 1</i>	75	20	20	-	35	75	4	4	-	67
Змістовий модуль 2. Ризик та невизначеність в обґрунтуванні господарських рішень										
Тема 4. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	15	4	4	-	7	15	1	1	-	13
Тема 5. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	15	6	6	-	3	15	2	2	-	11
Тема 6. Обґрунтування інвестиційних та фінансових рішень	15	4	4	-	7	15	1	1	-	13
Тема 7. Оцінювання підприємницьких ризиків	15	6	6	-	3	15	1	1	-	13
Тема 8. Основи ризик-менеджменту	15	5	5	-	5	15	1	1	-	13
<i>Разом за змістовим модулем 2</i>	75	25	25	-	25	75	6	6	-	63
<i>Разом за курсом</i>	150	45	45	-	60	150	10	10	-	130

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Сутнісна характеристика господарських рішень	6	1
2.	Особливості прийняття рішень господарської діяльності	8	2
3.	Методичні основи розробки та обґрунтування господарських рішень	6	1
4.	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності	4	1
5.	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень	6	2
6.	Обґрунтування інвестиційних та фінансових рішень	4	1
7.	Оцінювання підприємницьких ризиків	6	1
8.	Основи ризик-менеджменту	5	1
...	<i>Разом</i>	45	10

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів:

- підготовка до лекційних занять – **0,5 год/1 год. занять (1 година на 1 лекцію);**
- підготовка до практичних занять (може включати виконання розрахункових робіт, стандартизованих тестів, аналітичних звітів, есе, доповідей, презентацій (обсяг однієї роботи до 10 аркушів А4) – **1-2 год/1 заняття;**
- підготовка до контрольних заходів – **(15-30) год. на 1 захід.**

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекцій	15	20
2	Підготовка до практичних робіт	30	60
3	Виконання контрольної роботи	-	35
4	Підготовка до екзамену	15	15
...	<i>Разом</i>	60	130

6. Засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

1. На практичних роботах – розрахункові роботи, стандартизовані тести.
2. За весь курс – екзамен.

3. Виконання контрольної роботи для студентів заочної форми навчання.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки підсумкового екзамену. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 80 балів. Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність на заняттях; виконання завдань та інше).

Питома вага заключного екзамену в загальній системі оцінок – **20 балів**. Право здавати заключний екзамen дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки екзамену.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час модульних контрольних робіт та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Кількість балів	Критерії оцінювання
Розрахункові роботи	
4	Робота виконана у встановлений термін. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам.
3	Робота виконана самостійно з порушенням встановлених термінів. Студент самостійно визначає тип задачі і раціонально розв'язує її. Може розв'язувати комбіновані задачі. Звіт відповідає встановленим вимогам.
2	Робота виконана з порушенням встановлених термінів. Студент наводить потрібні формули. Розв'язує задачу користуючись алгоритмом. Складений звіт містить неточності у висновках та помилки
1	Студент складає скорочену умову задачі, робить обчислення лише за готовою формулою.
0	Студент не розв'язує задачі.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: 60 балів (15 завдань по 4 бали)	

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми: 20 балів (2 тести по 10 бали)										
Форма контролю					Максимальна кількість балів					
					Денна форма			Заочна форма		
Виконання розрахункових завдань					15*4 бали = 60 балів			10*4 бали = 40 балів		
Поточний модульних контроль					2*10 балів = 20 балів			2*10 балів = 20 балів		
Контрольна робота					-			20 балів		
Всього					80			80		

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Елемент програми		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	T1	Розрахункові роботи 1-2	8	Розрахункова робота 2	4
	T2	Розрахункові роботи 3-4	8	Розрахункові роботи 3-4	8
	T3	Розрахункові роботи 5-6	8	Розрахункова робота 5	4
ПМК		Тест	10	Тест	10
ЗМ 2	T4	Розрахункові роботи 7-8	8	Розрахункова робота 7	4
	T5	Розрахункові роботи 9-10	8	Розрахункова робота 10	4
	T6	Розрахункові роботи 11-12	8	Розрахункова робота 11	4
	T7	Розрахункові роботи 13-14	8	Розрахункові роботи 13-14	8
	T8	Розрахункова робота 15	4	Розрахункова робота 15	4
ПМК		Тест	10	Тест	10
Контрольна робота		-	-	КР	20
Підсумковий контроль		Екзамен	20	Екзамен	20
Сума балів за модуль 2			100	...	100

9. Засоби навчання

- мультимедіа-, проекційна апаратура (проектори, екрани тощо);
- комп'ютери, комп'ютерні системи та мережи;

- бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова та художня література, нотні партитури тощо);

10. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: Підручник для ВНЗ автор: Сулим М., Пенцак О. 2017. 330 с.

2. Посилкіна О. В., Деренська Я. М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посіб. Харків : НФаУ, 2018. 197 с.

Допоміжна література

1. Балджи М.Д., Карпов В.А., Ковальов А.І., Костусев О.О., Котова І.М., Сментина Н.В. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, 2013. 670 с. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/550>

2. Донець Л. І., Шепеленко О. В., Баранцева С. М., Сергєєва О. В., Веремейчик О. Ф. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 472 с. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Obgruntuvannya_gosp_rishen_Donec2012.pdf.

3. Завдання для практичної та самостійної роботи з навчальної дисципліни "Ризик-менеджмент" для студентів спеціальності 8.18010016 "Бізнес-адміністрування" всіх форм навчання / уклад. Т. П. Близнюк, О. В. Майстренко, К. В. Кривобок, К. Р. Немашкало. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 48 с.

4. Логвінова О.П., Семененко І.М. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків: навч. посіб. URL: <http://pidruchniki.com>.

5. Марущак С. М., Єфімова Г. В., Пащенко О. В. Оцінка та управління підприємницькими ризиками : [навч. посіб.]. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 294 с.

6. Руська Р. В. Управління ризиком: навчальний практикум. Тернопіль: Вектор, 2013. 112 с.

7. Семенова К. Д. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: Навчальний посібник. Одеса: ОНЕУ, ротапринт, 2013 р. 194 с.

8. Lambert Richard, Holthausen Robert W. Decision-Making and Scenarios. University of Pennsylvania. 2016.

9. Crouhy Michel, Galai Dan, Mark Robert The Essentials of Risk Management. 2nd Edition. 2014.

10. Guidelines on risk assessments and safety statements. Електронний ресурс. – Режим доступу: http://www.hsa.ie/eng/Publications_and_Forms/Publications/Safety_and_Health_Management/Guidelines_on_Risk_Assessments_and_Safety_Statements.pdf.

Інформаційні ресурси в інтернет

1. Касьяненко В. О. Моделювання та прогнозування економічних процесів. Режим доступу : <http://sumdu.telesweet.net/doc/lections/Modelyuvannya-ta-prognozuvannyaekonomichnih-protsesiv/index.html>.
2. Податковий кодекс України. Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/nk>.
3. Регіони України : статистичний щорічник. Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
4. Сірік І. П. Методичні підходи до обґрунтування управлінських рішень // Ефективна економіка. Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=623>.
5. Статистика України : науковий журнал. Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
6. Статистична звітність емітентів України. Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent